

JELINEK E RÖVID SZÖVEGE nem egyszerűen feminista, hanem elég bonyolultan az. A leosztást tekintve A zongoratanárnő ellendarabjának mondanám: fiúsírató, anyázás helyett inkább apázásként olvasható. 2002-ben keletkezett, az iraki háború kapcsán, ebből nőtt ki később a Bambiland. Engem meglepett, ahogyan ízekre szedi az Ikarusz-mítoszt. Izgalmasnak tartom (egyébként Jelineknél másutt is) a szavak összevillanásait, egymásba csúszásait és az értelem így támadó földomlásait, meg hogy egymás után ötször idézi meg azt a pillanatot, amikor Ikarusz rádöbben, hogy egyedül van. Hihető ezután, hogy bármit is megértett?

KIRÁLY EDIT

ELFRIEDE JELINEK

Ikarusz

A MAGASABBRENDŰ

Megcsókolom az apám kezét, kiszdihand ennek az aranyatérő, fáradt mesterembernek, mert ő tervez és a készülékek megépítésében ő segít. Ezekkel a készülékekkel tanulunk meg azután repülni – persze apám utasításai szerint. Előfordulhat, hogy az első repülést nem követi majd több. Magunkat építjük, s ezzel egyidejűleg felépítőtréninget tartunk. Így keressük meg a saját magunknak adott repülési órák díját. Példa nélkül állunk. Mert egy füst alatt a készülék is mi magunk vagyunk. Apám, a labirintusépítő óránként fizet be minket levegőre, hogy azzal vitessük magunk, máskülönben ez is csak a beleveszésre jó, mint a labirintus. Hány és hányféle elveszés, mennyi lehetőség! Nekem egyelőre semmi dolgom. A lusta levegő ellenben úgy dől ránk, mintha egészen padlóra akarna küldeni. Tartok tőle, hogy ma sem lesz itt pályafelívelés. Megint nem lesz. A kezünkről csöpög a viasz. Mindenütt ez a hülye toll, maradéka azoknak, akik még konyítottak valamit a repüléshez. Könnyű volt nekik konyítani. Könnyűszerkezetes megoldással készültek. Annál súlyosabb a mi helyzetünk, akiknek szemcseppje elpárolog az emberiséget lassan, ámde ellenállhatatlan erővel fölmelegítő égi sparherd parazsától. Már megint nem sikerült bombázórajként fellépniünk egy hadseregnyi nem-ember előtt. A repülés ebben a pillanatban még nem háború, háború az, amikor az a bizonyos másik orca is szépen oda lesz tartva, tekintettel arra, hogy a szárazföldön már amúgy is túl messzire mentünk. Tollvihar mindenfelé. Suttogás. Halk bombadara. De azután a levegő nem kért belőlünk. Ha neki ez kell: kaphat kiadósabb háborút! Hogyhogy nem elég egyetlen karcsapás,

készülékünk föl- illetőleg alárendítése, hogy máris bentlegyünk a hírtepsiben, mint megannyi szuperszonikus széllebélelt suhanc? Túlságosan nehezek vagyunk. Ilyen szárnyakkal nem megyünk semmire vagy – ki tudja – tán épp nagyon is sokra megyünk. Te gonosz nap, jól vigyázz! Vigyázz van! Félre, ha mondom! Itt valami beszorult, édesapa s te, kedves hattyúm! Egyelőre csak annyi biztos, hogy megmérettünk és túlsúlyosnak találtattunk. Mit lehet ez ellen tenni? Az a fő, hogy szemünkben a láng, az a bizonyos plusz, nem hunyt ki, hanem lobog, akár a kedves közönség, aki ugyancsak tüzel már. Mi ugyanis fogjuk magunkat, és egyszer csak feltalálunk valamit, ami túlmutat rajtunk. Hogy mi visz rá? Ez kérem rém egyszerű: mert felül akarunk emelkedni magunkon és természetesen mindenki máson, áraink mindig tartalmazzák a másokat is, inkluzíve. Ezúttal business class-ra váltunk jegyet, és szárnyakat adunk lábainknak. Mert a szabadrúgáshoz hely kell. A szabadság általánosságban szólva a legnagyobb etvasz. Egy pillanat és úgy úszunk be a megfigyelőtérbe, mintha szabad volna esni, méghozzá alulról jövő kezdeményezésre, ahonnan meglehetősen ritkán látni embert, a békaperspektívából. A nagy ebihalál látószögéből. Hogyan is emlékeznénk rá itt fönnt, milyen parányok voltunk egykor. E pillanatban az árfolyamom magasabban szárnyal, mint a tervező-atyámé. Te pimasz nap! Én nem fogom ám neked még egyszer mondani! Ha te nem kapod magad, majd kapok én! Kapósabb nem leszel, de én kikapok! Azok ott lenn, a kedves szemlélők, már kapisgálnak valamit, pedig az előbb mégcsak nem is pedzették nagyságunkat. Fölemelik a fejüket, így hívnak elő bennünket. Az nem kifejezés, hogy repülök. Alig értünk föl, már kezdődik is a leszállás. Úgy zuhanok, mint egy bushmann, aki esztelenül abba a bokorba szeretne belebújni, amely mögött ő lappang már úgy is. Arra, amit mi itt művelünk, még nem született meg a pontos kifejezés. Fölszántjuk a levegőt, azután jöhet az aratás. Pontosan kiszámítottuk: egy adott sebességet túllépve a szárnyfelületen a szárnyak speciális állásszöge kövekeztében alulnyomás lép föl, míg az alsó szárnyfelületen túlnyomás támad. Ha az alul- illetve a túlnyomás eredője egy adott sebesség mellett meghaladja a repülő test összsúlyát, akkor otto ütött, mert akkor mindenkire ráütik a postabélyegzőt. Akadnak, akik elfelejtik a címüket. Az ilyeneknek nem terem babér a légi pályán. Ezen túlmenően azonban létezik még vagy további kétszáz ok, amelyek következtében a dolog végül mégsem szokott klappolni. S az egész végül úgyis nekem kell végigcsinálnom. Méghozzá teljes erőbevetéssel, azt pedig nem bírok légből kapni. Tes mondani hol itt a karmester? Egy beintést kérek! Egy nekem rendelt célt! Sokan fognak itt még velünk pattogni, attól tartok. Még egy csókot küldök a papának, kivörösödött, napperzselte arcára, mert egy a hobbink és engem is ő vitt bele. Lezuhanás pedig nem lesz, juszt is nem, hanem úgy vetjük majd rá magunkat a levegőre mint a vadállat, valósággal, és magunkkal együtt fogjuk cafatokra tépni őt is! Hogy csak én zuhanok!? Nap, én nem fogom neked még egyszer mondani! Pálya! Majd megnézheted magad, ha nem pucolsz. Ez a légtér még nem pipált

olyat, ahogyan most meg lesz sértve. Honnan tudhatná épp a lég, hogy ilyenkor mihez kezdjen szegény feje? Fúltan dül, de ennek semmi következménye, mert nincs látszatja, és nem is nevelhető. Vagy kizárólag mi volnánk azok, akik nem látjuk a következményeket? A légi következményt, melynek következtében a levegő adott körülmények közt szilárd lehet, szívesen követnénk szemünkkel oda-fenn a magasban, de vajon meddig is tart a Magas és hol kezdődik a Láthatatlanja? És hol tudunk mi, kérem szépen, megállni az állhatatlanságban? Most járok itt először. Egy, két felhőt látok, legott legelésznek, mint a menyét. Mögöttünk drága ifjak raja száll fel a magasba, maguk a könnyűszer. A jó példával mi jártunk jó elől. Sajnos mi már nem fogjuk megélni, de a tévében azért majd látni fogjuk, ennek nem lehet akadálya. Lezseren, mint a madár szálltok bele abba a jó levegőbe. A levegőnek legalább ez lett mondva. Nem nyelhet belőletek eleget. Ha szóltak volna neki, hogy hányan jönnek még utánunk, biztosan idejében mértéket szab, még mielőtt a mi mércénkkel lesz megmérve. Mostantól túrnie-viselnie kell, hogy vastagon áll benne az ember. Levegő, jól vigyázz! Most rajtunk a sor. Te kellesz nekünk! Minden oké, a szélirány, a sebesség, ezt a dűznis témát pedig majd csak megoldjuk. Pechünkre nem bízhatjuk rá magunkat erre a könnyelmű, kétes elemre, örökké kapálóznunk kell benne.

De kerüljünk csak egyszer napfényre, új megvilágításba! Lesz az akkor még így se. A hordozófelületek maguktól is tudják a leckét. Mi, daliás ifjak pedig jövünk és nem telik bele sok idő, tele lesz velünk, ahogy azt már megszokta tőlünk, a világ. A levegő kénytelen lesz minket is részesíteni magából. S ha nem akar, majd mi kivesszük a részünket, ha szereti, ha nem, a kezéből fogjuk kitépni. Vagy egészen kiszorítjuk, ha mi oda egyszer betesszük a lábunkat. Majd meglátják, hogy nem vagyunk mi már gyerekek, akkor se, ha nagy, még nálunk is ölesebb eszméket dédelgetünk, hogy nem látszik a végük, hosszuk. Nem telik bele sok idő és háború lesz a vízen is. Mert a levegő ezen nyugszik, ezen alszik. Ezért is kell belefújni magunkat a levegőbe; az egyetlen elem, amelyet nem sikerült eddig meggyaláznunk, de most rajta a sor, hiába minden, jöjjön a mindeddig tiszta elem, a levegő a maga utcaival és főtereivel, kísérőjelenségeivel, tengerbeli tükröződésével. Így ni. A viasz máris forr, de hisz szeretjük mi ám a női munkát nagyon, apa meg én, mindjárt jól magunk alá gyűrjük. Azután önmagunkon is fölülemelkedünk, de azért nem nézünk le ám senkit, mi ugyanis magunk vagyunk és rajtunk kívül nincs is senki más, viselnünk sem kell senki fiát. Úgy, ezt itt most szépen ideragasztjuk, ezt a saját kezünkkel épített micsodát, tessék. Ha mármost a levegő kőboltozat volna, természetesen más szerszámokra lenne szükségünk, kalapácsra, vésőre, ütvefúróra. De a levegő nem kőboltozat, csak szilárd és mi vagyunk benne a szilárdtestek, a részecskék. Pontosabban csak volnánk, de a levegőnek esze ágába sincs minket részeltetni magából, nyilván úgy gondolja, hogy őbenne a természetes előrehaladás kizárt. Nézzék csak ezeket a madarakat, micsoda röppentyűk! Bárcsak mi, dagadt iskoláskölykök is madarak volnánk. De mi

csak rugdosunk tollból és viaszból készült rugdalózóinkban. Hozzá külön erre az alkalomra fölvert új öntött anorák, úgy értem, persze hogy nincsen ránk öntve, hanem az anorák ül úgy, mintha ránk öntötték volna. S akkor ne feledjük a szíjkat se, megannyi csattanós bizonyíték, hogy mit is fognak hasítanak a hátunkból, ha nem fogadunk szépen szót. Egyszer aztán megelégteli az ember. Kijön a béketúrásából, fogja és huss elrepül, be szép is volna. Ám a menekülésnek ez az útvonala is elvágva előtte. Mit van mit tennie? Előbb a háború elől szárnyal, aztán a háborúba. Alapjában minden ember arra vágyik, hogy a másik emberbe belebúj hassék, s ott azután olyan pusztítást rendezzen, akár egy léginaszád, mert máshoz ugye nem ért. A levegő viszont kizárólag a lassú, élvezetes mozdulatoknak kedvez. Figyeljék csak meg az albatroszt, milyen gyönyörűségeesen repül és mit alakít, amikor földre száll! Az ember szinte beleszédül! Ezek az álmatag mozdulatok, melyeket kavarunk, se arra nem elegendőek, hogy öljünk, de arra se, hogy ne. Itt most valami felforrósodott a naptól, eredetileg az arcomat tartottam neki oda a fitnessz-stúdióban, most azonban én, főleg pedig a levegőaggregátorom égett le tőle. Az aggregátornak mindjárt lóttek. Mintha túl magasan járnék. Útvonalkorrekcióra lesz szükség. Vigyázat. Mindjárt a túlparton vagyok, mindjárt itt a túlvilág. Vajon melyik ott az uralkodó elem? Dunsztom sincs. A levegőnél nem lehet gonoszabb. Annyira vakít a nap, hogy már nem látom. Egyáltalán semmit nem látok. Már az apámat se látom, valahol mellettem járhat vagy alattam, de a levegőben még a legközelebbi hozzátartozóinkat és barátainkat se látni, a felebarátokról nem is beszélve, csak a levegő reflexeit legföljebb. A tiszta semmit. Semmit a Semmiségben. Mi meg a Semmi közepén. Ennek a fele se tréfa. Úgy. Most végre fenn vagyunk. No hiszen. Itt valami csöpög, franc tudja, hogy mi. Még a végén apám nem zárta volna el jól életvizünk csapját, de hát ezért utóvégre is ő a felelős? Már késő. Most legalább velem telik, velem folyik majd túl a lefolyó. De hiszen már ki is folytam. Jól kinézünk Most rajtunk a sor. Jöövünk! Vigyázat, jövünk! Oszolj! Ügyeljenek kérem a fejükre, mert ez még balul üthet ki! Itt a tenger. Nap mint nap bal lábbal kelni. Alighanem mi is a balfenéken fogunk kikötni. A tenger! Örök pihenőhelyünk. Csupa zaj és szemenszedett pimaszság, befogad-e vajon bennünket? Befogad, mert nem szemenszedett pimaszság, hanem alapjában szabadság, s mert mi meg épp a levegővel pimaszkodtunk. Sose gondoltam volna, hogy az elemek így vetélkedhetnek egymással! Háborút hoztunk rájuk és ők erre háborognak. Nem kapok levegőt! De minek is már. Megérkeztünk, még mielőtt elindultunk volna. Stipp-stoppp megállítottuk az időt, csak az idő sajnos nem vesz fel stopposokat. Túl nagy a kockázat.